

ARBETSLIVS- OCH JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 1/2005 rd

Statsrådets utredning med anledning av halvtidsöversynen av Lissabonstrategin

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 27 oktober 2004 statsrådets utredning med anledning av halvtidsöversynen av Lissabonstrategin (E 84/2004 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för eventuella åtgärder. Dessutom har stora utskottet den 10 december 2004 sänt en kompletterande utredning i ärendet 1. VNK 03.12.2004 och den 11 februari 2005 en kompletterande utredning 2. VNK 10.2.2005 till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- arbetsmarknadsråd Jussi Toppila, arbetsministeriet

- chef för EU-ärenden Hanna Rinkineva och överinspektör Noora Heinonen, social- och hälsovårdsministeriet
- äldre forskare Heikki Taimio, Löntagarnas forskningsinstitut
- ekonomisk expert Anssi Rantala, Pellervo ekonomiska forskningsinstitut
- utredningschef Markku Kotilainen, Näringslivets Forskningsinstitut ETLA
- ekonomisk expert Olli Koski, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- ledande expert Hannele Pohjola, Finlands Näringsliv
- direktör Rauno Vanhanen, Företagarna i Finland rf.

UTREDNINGEN

Förslaget

Europeiska gemenskapen arbetar sedan 2000 med att genomföra Lissabonstrategin. Europeiska rådet tillsatte i mars 2004 en arbetsgrupp under ledning av Wim Kok för att förbereda en halvtidsöversyn av Lissabonstrategin. Gruppens rapport publicerades den 4 november 2004.

Europeiska rådet i mars, som kommissionen lämnade sin rapport till den 2 februari 2005, kommer att koncentrera sig på en halvtidsöver-

syn av Lissabonstrategin. Syftet är att få fart på genomförandet och att konkretisera de viktigaste målen.

I sin rapport till vårmötet föreslår kommissionen att den förnyade Lissabonstrategin ska koncentreras på tillväxt och sysselsättning. Den motiverar en översyn av strategin med att vi står långt från målen och med att vi måste ta itu med utmaningarna från en åldrande befolkning och globaliseringen. Att inrikta strategin på tillväxt

och sysselsättning är helt i linje med målen för en hållbar utveckling. De föreslagna åtgärderna förväntas underlätta för EU att främja målen på det sociala området och miljöområdet. Det är ändå en alldeles särskild utmaning att lägga upp en strategi för att ta itu med de områden som EU varit svagt på, exempelvis stagnerad tillväxt och oförmåga att skapa nya arbetstillfällen. Det kräver att Lissabonstrategin genomförs effektivt och att det sker radikala förändringar i förvaltningen av den.

Kommissionen understryker att stabila makroekonomiska förhållanden är ytterst viktiga för att göra det möjligt att höja den potentiella tillväxten och skapa arbetstillfällen. Att uppnå och bibehålla sunda offentliga finanser spelar en nyckelroll för att den ekonomiska politiken ska kunna stödja tillväxt och stabilitet.

Kommissionen rekommenderar att Europeiska rådet i vår beslutat inrätta ett nytt partnerskap, anta ett Lissabonhandlingsprogram för gemenskapen och uppmana medlemsstaterna att lägga upp sina nationella Lissabonprogram och att godkänna de föreslagna reformerna av Lissabonstrategin.

Regeringens ståndpunkt

Statsrådets första kompletterande skrivelse presenterar regeringens syn på rapporten från arbetsgruppen Wim Kok och den andra skriven regerings synpunkter på kommissionens rapport till vårmötet och förslagen i den. Dessutom har tidigare synpunkter kompletterats.

Regeringen välkomnar kommissionens budskap och omfattar kommissionens syn att en koncentrerad tillväxt och stabilitet på det här stadiet är i linje med ambitionen att främja målen inom det sociala området och miljöområdet.

Regeringen anser att EU bör ha beredskap att ta itu med utmaningarna från en öppen internationell konkurrens och att unionen samtidigt bör satsa på öppenhet också på den inre marknaden, där de återstående hindren för den fria rörligheten för varor, tjänster, arbetskraft och kapital måste undanröjas. För att förstärka konkurrenskraften gäller det att beakta utmaningarna på

längre sikt, som finansieringen av välfärdssystemen och en hållbar offentlig ekonomi.

Kommissionens särskilda Lissabonhandlingsprogram är för brett och innehåller åtgärdsrekommendationer som delvis lappar över varandra och som inte är sinsemellan jämförbara. Europeiska rådet bör inte anta handlingsprogrammet som sådant utan analysera och behandla det efter sitt möte för att försäkra sig om ett framtida engagemang.

Finland ser positivt på att institutionerna förpliktas att skapa lagstiftning inom de viktigaste områdena av den inre marknaden. Kommissionens iakttagelser om den fortsatta behandlingen av tjänstedirektivet (bl.a. farhågorna kring principen om ursprungsland) och REACH-förordningen är helt riktiga. När REACH-förordningen behandlas är det viktigt att ett balanserat slutresultat med tanke på konkurrenskraften och hälso- och miljöskyddet nås så fort som möjligt.

Finland omfattar kommissionens syn att en bättre lagstiftning har positiva effekter för den ekonomiska tillväxten, sysselsättningen och produktiviteten. Lagstiftningen bör förenklas men samtidigt gäller det att utreda om marknadsbaserade lösningar kan bli ett alternativ till lagstiftning. De projekt kommissionen föreslår kan stödjas. I konsekvensbedömningarna ska ekonomiska, sociala och miljöpolitiska aspekter vägas in i lika delar.

Finland understryker att en adekvat nivå på sociala bidrag och en möjlighet att förena arbete och familjeliv är ett grundläggande villkor för en fungerande arbetsmarknad som bygger på social delaktighet.

I ställningstagandet erinras vidare att fler friska levnadsår är en avgörande fråga för ökad sysselsättning och att det inte bara handlar om hälsovårdstjänster. Hälsoaspekter bör vägas in i alla politikområden. Det är det mest kostnadseffektiva sättet att garantera fler friska levnadsår. Det gäller framför allt att beakta att arbetsförhållandena och arbetshälsan spelar en central roll för friska levnadsår.

Regeringen anser att det viktigaste är att alla nationella parter kopplas in på beslutsfattandet kring Lissabonprocessen. Men den noterar att

kommissionens förslag inte är klart på alla punkter och att det återstår att bestämma hur reformen ska omsättas i praktiken. Särskilt stor är ovissheten om hur den öppna samordningsmeto-

den ska reformeras. Det är viktigt att bedöma vilken roll vissa relevanta delar av den öppna samordningsprocessen i förlängningen ska ha i Lissabonstrategin.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet behandlar i samband med halvtidsöversynen av Lissabonstrategin dels statsrådets första kompletterande skrivelse med regeringens synpunkter på rapporten från arbetsgruppen Wim Kok, dels regeringens andra kompletterande skrivelse, där den för fram sin syn på kommissionens rapport till vårmötet och förslagen i den. Dessutom innehåller skrivelsen kompletteringar av tidigare synpunkter. Den nya kommissionens rapport till vårmötet innehåller prioriteringar som skiljer sig väsentligt från dem som arbetsgruppen Wim Kok lägger fram i sin rapport. Kokrapporten lyfter fram balansen mellan de tre pelarna i Lissabonstrategin, medan kommissionen i sin rapport till vårmötet klart prioriterar ekonomi och sysselsättning.

Enligt utskottets mening är det viktigt att sysselsättningen får en central plats i allt beslutsfattande såväl i EU som i Finland. Det omfattar kommissionens uppfattning att sysselsättningsgraden inte har ökat på önskat vis och att arbetslösheten fortfarande ligger på en odrägligt hög nivå i många länder, Finland bland dem.

Utskottet understryker ändå att Europeiska unionen inte bör ta till vilka metoder som helst för att höja sysselsättningstalet. Det omfattar arbetsgruppen Wim Koks syn att modellen för Europa inte kan vara en kopia av den amerikanska. Sysselsättningen i Europa får inte höjas genom billigt arbete och avvecklad social trygghet, inte heller på nonchalans för miljön och människors hälsa. Under de senaste årtiondena har produktiviteten i Europa ökat klart mer än i Förenta staterna. Skillnaderna i bnp per capita beror bl.a. på att en del av tillväxten har använts till att förbättra livskvaliteten genom förkortad arbetstid i stället för ökade konsumtionsmöjligheter.

Utskottet anser att halvtidsöversynen bör hålla fast vid grundtanken i Lissabonstrategin att det övergripande målet för Europeiska unionen bör vara att Europa kring 2010 ska bli världens mest dynamiska och konkurrenskraftiga kunskapsbaserade ekonomin, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning. Insatserna för sysselsättning och konkurrenskraft ska bygga på en hög nivå av utbildning och nyttiggörande av forskning och utveckling och en samsyn om ett hårdt Europa och en hård värld vi vill bygga upp och hurdan livskvalitet vi vill att nuvarande och kommande generationer ska ha.

När vi ser på vad vi kan göra för att höja sysselsättningsgraden måste vi ha förmågan att se tillräckligt långt in i framtiden och arbeta systematiskt för att ta till vara de nya möjligheterna fullt ut. Också om REACH-förordningen som ska bekämpa klimatförändringen och minska kemikalieriskerna på kort sikt kan befaras få negativa effekter för den europeiska industrins konkurrenskraft och sysselsättningen är det på längre sikt möjligt att vända dem i en styrka för Europa. Det kräver att vi utnyttjar forskning och utveckling och kraftfullt stöder ny och miljövänligare teknik. En bättre kemikaliesäkerhet och renare miljö betyder inte bara sparade hälso- och socialkostnader utan också större omsorg om de arbetandes hälsa, vilket bidrar till att de kan fortsätta arbeta längre och den vägen till en högre sysselsättningsgrad.

Utskottet lyfter fram bättre arbetslivskvalitet över lag som ett sätt att öka konkurrenskraften. Undersökningar visar att produktiviteten kan höjas genom åtgärder för välbefinnandet på arbetsplatsen, inbegripet arbetsklimat, de anställdas möjligheter att påverka sitt arbete och att ut-

vecklas i arbetet, gott ledarskap och jämställdhet på arbetsplatsen. Anställda som engagerar sig för sitt arbete och sin arbetsplats och som också känner att arbetsgivaren engagerar sig för dem och uppskattar dem producerar det bästa resultatet. Satsningar på arbetslivskvalitet bidrar också till nyskapande. De arbetsplatser har den högsta produktiviteten där de anställda har medinflytande över sitt arbete och möjlighet till kompetensutveckling.

Utskottet förutsätter att Finland vid halvöversynen av Lissabonstrategin tar upp frågan om hur Europa kan bli konkurrenskraftigare och fäster större avseende vid arbetslivskvaliteten och framför allt åtgärder som samtidigt höjer produktiviteten.

Utskottet anser att det nordiska välfärdssamhället med arbetsmarknadsorganisationernas på genuin dialog baserade avtalssystem ger goda resultat och att det i många delar kan tas till mo-

dell för unionens framtida politik. Det noterar att de rekommendationer som understryker marknadsmekanismen och som bl.a. Världsbanken, OECD och i vissa delar också Europeiska unionen har kommit med under de senaste åren, inte i alla delar harmonierar med denna modell. Det är viktigt att rekommendationernas motiv och verkningar utreds bättre för att vi ska veta i vilken riktning de på sikt leder utvecklingen innan politiska beslut fattas utifrån dem.

I förvaltningen av Lissabonstrategin är det viktigt att processen tydliggörs och förenklas. Det är viktigt att förvaltningen av Lissabonstrategin förbättras genom att de nationella parlamenten och arbetsmarknadsorganisationerna kopplas nära in på Lissabonprocessen.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet meddelar

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt med anmärkningarna ovan.

Helsingfors den 17 februari 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jukka Gustafsson /sd
vordf. Anne Holmlund /saml
medl. Sari Essayah /kd (delvis)
Susanna Haapoja /cent
Anneli Kiljunen /sd
Esa Lahtela /sd
Pehr Löf /sv (delvis)
Riikka Moilanen-Savolainen /cent
Markus Mustajärvi /vänst

Terhi Peltokorpi /cent
Leena Rauhala /kd
Paula Risikko /saml
Jukka Roos /sd
Tero Rönkä /sd
Kimmo Tiilikainen /cent (delvis)
Jaana Ylä-Mononen /cent (delvis)
ers. Matti Kauppila /vänst (delvis)
Oras Tynkkynen /gröna (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.